Dokument Charty 77 č. 118
Ladislav Hejdánek – Jiří Hájek – Zdena Tominová
in: Charta 77: Dokumenty 1977–1989. Svazek 1, Praha: Ústav pro soudobé dějiny, 2007, str. 273–274
- dokument Charty 77, česky, vznik: 16. 10. 1979
- dokument of Charter 77, Czech, origin: 16. 10. 1979

D118 1979

1979, 16. říjen, Praha. – Dopis vládě ČSSR, Federálnímu shromáždění, České národní radě, protestující proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ČSR zbavit spisovatele Pavla Kohouta čs. občanství.

V úterý dne 9. října uveřejnilo *Rudé právo* zprávu Ministerstva vnitra ČSR ze dne 8. října 1979, podle níž bylo rozhodnutím Ministerstva vnitra ČSR ze dne 1.10.1979 odňato spisovateli, dramatikovi a režisérovi Pavlu Kohoutovi státní občanství České i Slovenské socialistické republiky pro údajné poškozování zájmů ČSSR v zahraničí. Toto rozhodnutí bylo oznámeno několik dní potom, co československé pohraniční orgány zabránily Pavlu Kohoutovi a jeho ženě Jeleně Mašínové fakticky násilím a bez jakéhokoliv právního podkladu vstoupit dne 5.10.1979 na území ČSSR. Pavel Kohout a Jelena Mašínová byli v té době držiteli platných československých pasů; vraceli se do Československa po uplynutí řádně povoleného jednoročního pobytu v Rakousku, kde Pavel Kohout působil jako dramatik a režisér vídeňského Burgtheatru. Jednání příslušníků pohraniční stráže, které lze těžko označit jinak než jako neslýchaný akt zvůle orgánů čs. státu vůči čs. občanům a hrubé porušení mezinárodních paktů o lidských právech i Závěrečného aktu helsinské konference, mělo být tedy dodatečně „ospravedlněno“ rozhodnutím Ministerstva vnitra ČSRodejmout dnem 1. října 1979 Pavlu Kohoutovistátní občanství. Rozhodnutím, které Pavel Kohout právem odmítl přijmout a které vyvolalonesmírné pobouření v rakouské a světové veřejnosti i ostré protesty nejvyšších představitelůRakouské republiky.[1] Znovu se ukázalo, že Československo sice mezinárodní pakty o lidských právech a Závěrečný akt helsinské konference podepsalo a ratifikovalo, v mnoha ohledech jevšak neplní, především pak nezměnilo ona československá zákonodárná opatření, která mezinárodním smlouvám odporují a k jejichž úpravě se zavázalo.

Odnětí státního občanství člověku proti jeho vůli, tedy odnětí práva na vlast, je jednou z nejvyšších křivd, jakými lze člověka postihnout, dotýká se samotných základů lidské existence a patří mezi ty prostředky, jichž by vyspělé společnosti neměly užívat. Je-li toto opatření přesto dosud používáno jako trest, pak by o jeho uložení měl rozhodovat nestranný a nezaujatý soud, který by pečlivě a ve veřejném líčení zvážil všechny okolnosti, fakta a důvody, než by k takovému rozhodnutí dospěl. Jak je možné, že v Československu je v roce 1979 v platnosti zákon 39/1969 *Sbírky*, podle něhož může nikoli soud, ale prostě samo ministerstvo vnitra odejmout občanovi státní občanství? Jak je možné, že Ministerstvo vnitra ČSR ve své zprávě ze dne 8. října zdůvodňuje své rozhodnutí odejmout státní občanství Pavlu Kohoutovi pro poškozování zájmů ČSSR v zahraničí pouhou citací jmenovaného zákona, jehož § 14 a odst. 1 písmeno f říká opět jen tolik, že „Ministerstvo vnitra může odejmout občanovi státní občanství, zdržuje-li se v cizině a svými činy poškozuje důležité zájmy ČSSR“? Je příznačné, že ani demagogický článek v *Rudém právu* ze dne 9. října 1979, jímž má být „zpracována“ československá veřejnost a podle něhož „Kohout u nás dokokrhal“ a svůj „jidášský groš“, který ostatně vždy dostával „za pomlouvání socialismu a své vlasti“, bude nyní pobírat na Západě, nenalezl způsob, jak veřejnost přesvědčit, že Pavel Kohout během svého pobytu v Rakousku poškozoval důležité zájmy ČSSR.[2] Pouhá narážka na „styky s emigrantskými kruhy“ nikoho nepřesvědčí, po přečtení článku je naopak jasné, že Pavel Kohout má být vyhnán z vlasti za svou „činnost po všechna léta od roku 1968“.

Od zveřejnění zprávy Ministerstva vnitra ČSR uplynul již týden a československé státní orgány dosud neučinily žádný krok k nápravě, takže je zřejmé, že odnětí státního občanství

Pavlu Kohoutovi způsobilo značnou trhlinu ve vztazích s Rakouskou republikou a v mezinárodních vztazích vůbec. Pavel Kohout se i nadále považuje za občana ČSSR; toto jeho stanovisko s ním plně sdílíme[3] a žádáme, aby československá vláda, ale zejména také Federální shromáždění ČSSR a Česká národní rada urychleně přezkoumaly rozhodnutí Ministerstva vnitra ČSR a zároveň všechny československé zákony, které upravují otázky státního občanství, otázky vycestování a vystěhování československých občanů do zahraničí a jejich návratu. Je dnes veřejným tajemstvím, že orgány Státní bezpečnosti v poslední době nezastřeně naléhají na některé občany, především na signatáře Charty 77, aby opustili vlast, zatímco v československých věznicích je bezpočet převážně mladých lidí, kteří odpykávají vysoké tresty za tzv. pokus o nedovolené opuštění republiky. Pro stát, který se na mezinárodním fóru snaží vystupovat jako bojovník za uvolňování napětí a dodržování helsinských dohod, je to špatné vysvědčení.

Jiří Hájek, Zdena Tominová, Ladislav Hejdánek mluvčí Charty 77

- ÚSD, sb. FMV-Ch. – Strojopis, Fotokopie.

Ministerstva vnitra. Odvolání Pavla Kohouta. Stanovisko rakouské vlády. In: *Listy*, roč. 9 (1979), č. 7, s. 11–16 • Hochman, Jiří: Jak byl Pavel Kohout zbaven čs. občanství. *Tamtéž*, s. 16–17.

1 *O odnětí čs. státního občanství P. Kohoutovi informoval rakouské sdělovací prostředky československý zastupitelský úřad ve Vídni, přičemž se tiskový atašé dopustil osobních insinuací a použil formulací, které se dotkly rakouské svrchovanosti. Po četných interpelacích politických stran i institucí vystoupil v parlamentu spolkový kancléř Bruno Kreisky a prohlásil, že nechápe, jak takové prohlášení mohlo učinit diplomatické zastoupení jakéhokoli státu. B. Kreisky osobně přijal P. Kohouta; v únoru 1980 P. Kohout obdržel rakouské státní občanství. Někteří čs. emigranti nad tím projevili značnou nelibost. (Morava Jiří: Pavel – Pavka – Pavel Kohout. In:* Okno*, roč. 12 (1980), č. 51, s. 17. Týž: Kohout nedá pokoj. In:* Tamtéž*, roč. 14 (1982), č. 61–62, s. 10–11. Kritiku Pavla Kohouta uveřejnil J. Morava poprvé v rakouském týdeníku* Präsent *(podzim 1979) v článku Je Pavel Kohout přesvědčeným reprezentantem bojovníků Charty 77? V únoru 1980 protestoval Morava u Bruno Kreiského proti tomu, aby P. Kohout dostal rakouské státní občanství. O P. Kohoutovi kriticky též Jan Beneš, mj. in:* Okno*, roč. 12 (1980), č. 51, s. 18.)*

2 *Doležal,Václav: Kohout u nás dokokrhal. In:* Rudé právo*, č. 238, 9. října 1979, s. 2.*

3 *28. října 1979 zveřejnila protest proti odnětí občanství Pavlu Kohoutovi řada umlčovaných českých spisovatelů. Prohlášení podepsali Vratislav Brabenec, Jiří Gruša, Václav Havel, Petr Kabeš, Ivan Klíma, Alexandr Kliment, Karol Sidon, Jan Trefulka,Vlastimil Třešňák, Milan Uhde, Zdeněk Urbánek, Ludvík Vaculík a dodatečně 11 dalších.* Listy*, roč. 10 (1980), č. 3–4, s. 69–70.*

Komentáře a stanoviska: Pavel Kohout nesmí do Československa. In: *České slovo*, roč. 25 (1979), č. 10, s. 1 • Aféra Pavla – Pavky Kohouta. In: *Vídeňské svobodné listy*, 11. října 1979, s. 2 • Ani emigrant, ani uprchlík. *Tamtéž*, 18. října 1979, s. 2 • Případ „Kohout“. Rozhodnutí Ministerstva vnitra. Odvolání Pavla Kohouta. Stanovisko rakouské vlády. In: Listy, roč. 9 (1979), č. 7, s. 11–16 • Hochman, Jiří: Jak byl Pavel Kohout zbaven čs. občanství. Tamtéž, s. 16–17.